

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО**

УДК 347.6

DOI 36919/3041-1149(Print).5.2024.69-76

В. І. Костюк,
аспірант,

Державний податковий університет

email: viktor.kostuk.29vk@gmail.com

ORCID 0009-0002-1821-7067

**ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ЗАХИСТУ
ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОДНОГО З БАТЬКІВ,
ЩО ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО ВІД ДИТИНИ**

Статтю присвячено загальному дослідженню проблемних питань щодо порушення прав та інтересів одного з батьків, що проживає окремо від дитини. Здійснено поверхневий аналіз правового регулювання сімейних правовідносин зі справ щодо усунення перешкод у спілкуванні та вихованні дитини. Вказано на судову практику та позиції Верховного Суду з проблемних питань, що виходять із судових спорів у справах щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї. Судові рішення за вищевказаними справами, які тривають роками, не закінчуються рішенням суду першої інстанції за наявності конфлікту сторін. Звернувши увагу на часові терміни розгляду цих справ у судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій, вказано на проблему втрати психоемоційного зв'язку дитини з одним із батьків, відповідно, й подальше небажання побачень і спілкування з одним із батьків, що проживає окремо від дитини. Наявність такого похідного наслідку внаслідок спору між сторонами є черговою проблемою, яка потребує розгляду та дослідження з метою визначення методів та способів забезпечення превентивного захисту прав та інтересів одного з батьків під час судових процесів. Зокрема, сучасним викликом у регулюванні сімейних правовідносин є і дія правового режиму воєнного стану, що зі свого боку має безпосередній вплив як на сімейні правовідносини, так і на сам судовий процес, а саме на роботу суду, особливо під час повітряних тривог, та органів опіки й піклування. Враховуючи наявність сучасних чинників і численну судову практику, постає питання ефективності судового захисту прав та інтересів одного з батьків, що проживає окремо від дитини. Аналізуючи юридичну літературу, вказано на викладені думки вчених як про наявність порушеного права та його подальшого захисту способом певних дій, так і про саму проблематику, яка не завжди вирішується за допомогою постановлення судових рішень.

Ключові слова: захист прав та інтересів, сімейна політика, сімейні правовідносини, перешкоди, інтереси батьків, права батьків.

Метою статті є дослідження питання порушених прав та інтересів одного з батьків, що проживає окремо від дитини. Визначення практичної складової проблематики під час розгляду справ щодо усунення перешкод у спілкуванні та вихованні дитини; впливу сучасних викликів, що безпосередньо діють на сімейні правовідносини.

Постановка проблеми. У цивільному судочинстві значну частину спорів становлять сімейні спори. Щодо справ, пов'язаних із сімейними правовідносинами, найбільш актуальними є: справи про оскарження бездіяльності органів державної виконавчої служби щодо виконання рішення на реалізацію батьківських прав, спори про визначення місця проживання дитини,

поділ майна подружжя, розгляд заяв про видачу обмежувального припису, спори щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій, спори, пов'язані з реалізацією батьками доступу до дитини, яка на період воєнного стану перебуває за кордоном, справи про стягнення аліментів [1].

Особливістю цього періоду часу та дії правового режиму воєнного стану стало те, що більшість учасників сімейних правовідносин проживають на значній відстані, зокрема, якщо один з учасників (батько чи мати дитини) перебувають або в районах бойових дій і залучені в заходи, важливих для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення й інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України або ж за кордоном. Отже, якщо подружжя або колишнє подружжя внаслідок міжособистісного конфлікту не дійшло згоди щодо матеріального забезпечення, виховання та спілкування з дитиною, відразу постає питання у створенні перешкод з боку матері або батька, що проживають з дитиною, в спілкуванні з дитиною іншої сторони та відповідних звернень з обох сторін до органів опіки й піклування або ж суду. Про вищевказані факти свідчить практична складова, а саме значна кількість судових спорів з цього предмета, що відображена у виданні Верховного Суду «Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо вирішення спорів про участь у вихованні дитини» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що актуальні проблеми щодо предмета сімейних правовідносин досліджують такі науковці: В. Борисова, В. Ватрас, Н. Волкова, В. Євко, А. Гаро, Т. Курило, М. Логвінова, В. Надьон, О. Сафончик, І. Чеховська, О. Яворська та інші. Тема регулювання сімейних правовідносин і захисту прав та інтересів їхніх учасників не втрачає своєї актуальності, а особливо в час сучасних викликів, пов'язаних з агресією проти України.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, за останні три роки в Україні зросла кількість розлучень і відбулося тотальне роз'єднання сімей унаслідок війни, що зі свого боку призвело до проживання одного з батьків окремо від дитини або дітей. Зокрема, звернемо увагу, що в цих випадках часто виникають гострі конфлікти між батьками дитини, предметом яких є виховання та спілкування з дитиною. Наслідком вказаних конфліктів є встановлення перешкод у спілкуванні та вихованні батьком чи матір'ю, що проживають разом з дитиною, іншій стороні, що проживає окремо від дитини. Сама наявність перешкод є порушенням особистих немайнових прав одного з батьків, що проживає окремо від дитини. Тому й виникають сімейні спори щодо цього предмета, які можуть тривати роками.

Згідно з норми статті 141 Сімейного кодексу України (далі – СКУ), мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини незалежно від того, чи перебували вони в шлюбі між собою, та розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини [3]. Відповідно до статті 11 Закону України «Про охорону дитинства» батько й мати мають рівні права та обов'язки щодо своїх дітей. Предметом основної турботи й основним обов'язком батьків є забезпечення інтересів своєї дитини [4]. Мати, батько та дитина мають право на безперешкодне спілкування між собою, крім випадків, коли таке право обмежене законом, що закріплено в статті 153 СКУ. Також частиною 2 статті 157 СКУ покладено зобов'язання на того із батьків, хто проживає окремо від дитини, брати участь у її вихованні та визначено право на особисте спілкування з нею.

Відтак, аналізуючи норми матеріального права, В. Надьон дійшла висновку, що батько, який проживає окремо від дитини, також має право на особисте спілкування з нею, а мати не має права перешкоджати батьку спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не має негативного впливу на нормальний розвиток дитини [5].

За наявності перешкод у спілкуванні зі сторони батька чи матері, що проживають разом з дитиною інша сторона змушена захищати свої права й інтереси щодо спілкування та виховання дитини. Сучасною особливістю для учасників сімейних правовідносин є впровадження на території України правового режиму воєнного стану, відтак, коли одна зі сторін перебуває чи за кордоном, чи залучена до заходів для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення й інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти

України, можливе тільки спілкування засобами телефонного зв'язку або за допомогою відповідних месенджерів. Також варто вказати, якщо дитина має певний вік, наприклад до 7 років, вона, відповідно, не може мати особистого телефону, тому спілкування з дитиною повністю залежить від сторони, яка проживає разом з дитиною. В умовах конфлікту сторін спілкування між дитиною та особою, що проживає окремо від дитини, на практиці неможливе, враховуючи обставини особистого конфлікту, що в подальшому переростає в юридичну площину. Як передбачено статтею 159 Сімейного кодексу України, під час вирішення спору щодо участі одного з батьків у вихованні дитини береться до уваги ставлення батьків до виконання своїх обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них. Цей факт береться до уваги під час розгляду даних спорів, хоча, по суті, є похідним наслідком перешкод.

Про вищезазначене свідчить судова практика, наприклад Верховний Суд у справі про визначення місця проживання дитини (постанова Касаційного цивільного суду від 22.01.2022 у справі № 663/724/19), встановивши фактичні обставини справи, дійшов таких висновків, що «батько, хоча й належним чином займається вихованням та утриманням дитини, однак, перешкоджаючи матері в спілкуванні із сином, позбавляє його як належної опіки й виховання з боку матері, так і порушує їх право на прямі контакти, що суперечить найкращим інтересам дитини» та «створювані батьком протягом тривалого часу перешкоди для матері у вихованні та спілкуванні із сином руйнують його зв'язки зі своєю сім'єю, до якої належить як батько, так і матір, а отже, в цьому конкретному випадку така поведінка відповідача за первісним позовом суперечить сімейним цінностям та не відповідає як найкращому забезпеченню інтересів малолітнього сина, який через свій ранній вік починає все більше сприймати нову дружину батька як рідну матір» [6]. Відповідно, створення перешкод у спілкуванні з дитиною є грубим порушення особистих немайнових прав одного з батьків, що проживає окремо від дитини. Щодо цієї справи, Верховний Суд виклав таку позицію: «Створювані одним із батьків для іншого протягом тривалого часу перешкоди у вихованні дитини та спілкуванні з нею мають наслідком руйнування зв'язків із сім'єю, до якої належить як батько, так і мати дитини, а отже, в такому разі поведінка того із батьків, хто створює перешкоди, суперечить сімейним цінностям та не відповідає найкращому забезпеченню інтересів дитини» [7].

Наприклад, додатково варто детально розглянути та проаналізувати справу Деснянського районного суду міста Києва № 754/9026/16-ц про визначення способу участі батька у вихованні дитини [8]. Позивач батько, що проживає окремо від дитини, звернувся до суду з позовом до відповідача матері, що проживає разом з дитиною, про визначення способу участі батька у вихованні дитини. Ухвалою судді Деснянського районного суду міста Києва від 18.07.2016 відкрито провадження в цій справі, а 15 листопада 2018 року отримано рішення суду, де позовні вимоги частково задоволено. У позові зазначені такі прохання: визначити спосіб його участі як батька у вихованні доньки, встановивши такий графік спілкування з донькою: для спілкування з донькою та її виховання – кожного тижня місяця в понеділок, середу, п'ятницю із сімнадцятої до дев'ятнадцятої години, для відпочинку й оздоровлення дитини – під час літнього періоду один календарний місяць, під час зимового періоду – два тижні. Також надано докази перешкод, які створює мати дитини – відповідач у цій справі.

Ухвалою судді Деснянського районного суду міста Києва від 28.02.2017 зобов'язано Службу у справах дітей Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації провести перевірку, підготувати та надати суду висновок щодо способу участі батька, в такий спосіб залучено службу у справах дітей відповідно до статті 19 СКУ. 07.02.2018 до суду надійшов відзив відповідача, в якому зазначено про відсутність перешкод у спілкуванні дитини та відсутність бажання й часу в батька виховувати доньку.

Зокрема, аналізуючи змагальність сторін, наведені аргументи та надані докази помітно, що мати й батько дитини перебувають у конфлікті.

Відповідно, суд, аналізуючи зібрані щодо справи докази в світлі наведених правих норм, доходить висновку про те, що підстави для усунення батька від спілкування з дитиною відсутні, а тому, враховуючи відсутність згоди між сторонами щодо порядку участі батька у вихованні дитини та спілкуванні з нею, такий порядок підлягає встановленню в судовому

порядку. Та під час судового розгляду встановлено, що між позивачем і дитиною відсутній сталий психологічний зв'язок, дитина повноцінно не сприймає позивача як батька, відтак визначення проведення зустрічей батька з дитиною без присутності матері може негативно вплинути на психоемоційний стан дитини. Отже, розгляд справи судом першої інстанції тривав більше двох років. Як наслідок, розірвання психологічного зв'язку між батьком і донькою.

Шість годин у тиждень, відведених батьку в спілкуванні та побаченні з дитиною в присутності матері, майже не вплинуть на відновлення психологічного зв'язку. Крім того, дитина, яка більш прив'язана до матері, не сприймає та не буде сприймати позивача як батька внаслідок відсутності регулярних побачень, що тривало роками та вплинуло на дитину.

Батько, який проживає окремо від дитини, не погодився з рішенням суду та подав апеляційну скаргу [9], яку мотивував тим, що судом першої інстанції не враховано висновки психолога у висновку від 14.05.2018 № 089, які підтверджують, що особистість батька витісняється через заміщення його іншим чоловіком, тобто сторонньою для дитини особою, та висновки психолога, навпаки, підтверджують, що спілкування дитини з батьком може відбуватися без участі відповідача, оскільки дитина не боїться позивача, виявляє зацікавленість у спілкуванні з позивачем та очікує на таке спілкування, приймаючи самостійно рішення, погоджується на проведення часу з позивачем, проте чекає на підтвердження свого рішення матір'ю. Що є логічним, враховуючи прив'язаність дитини до матері. 9 січня 2019 року ухвалою Київського апеляційного суду відкрито апеляційне провадження. Під час судового процесу суд, проаналізувавши надані сторонами докази, дійшов висновку про те, що підстави для усунення батька від спілкування з дитиною відсутні та, враховуючи відсутність згоди між сторонами щодо порядку участі батька у вихованні дитини та спілкуванні з нею, такий порядок підлягає встановленню в судовому порядку. Також, посилаючись на висновок суду першої інстанції про те, що між позивачем та дитиною відсутній сталий психологічний зв'язок, дитина повноцінно не сприймає позивача як батька, відтак визначення проведення зустрічей батька з дитиною без присутності матері може негативно вплинути на психоемоційний стан дитини та висновку Служби у справах дітей Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації від 13.03.2017 № 102103/31-6237, колегією суддів відхилено доводи апеляційної скарги щодо незаконності рішення суду в частині визначення спілкування батька з дитиною в присутності матері й апеляційну скаргу залишено без задоволення.

Додатково судом під час визначення способу участі батька у вихованні дитини серед іншого було враховано висновок від 14.05.2018 № 089 психологічного обстеження дитини, проведеного психологом Міського центру дитини, за яким, ураховуючи результати діагностики, сформовано міцну емоційну прив'язаність до матері, уникаючи прив'язаність до батька, задоволенні потреби в любові та догляду з боку матері психологом, надано такі рекомендації:

- батькам скористатися сімейною медіацією з метою налагодження конструктивної комунікації між собою для вирішення питань, пов'язаних з вихованням доньки;
- поступове налагодження спілкування та формування емоційної прив'язаності доньки до батька за допомогою їхніх зустрічей, які мають відбуватись у присутності матері або іншої третьої особи, яка є безпечною для дитини; зустрічі мають відбуватись у спокійній і безпечній атмосфері;
- після налагодження довірливих стосунків батька з дитиною розглянути питання про встановлення стабільного графіка зустрічей, який враховуватиме бажання й інтереси дитини.

Якщо враховувати, що сторони перебувають у конфлікті, то станом на період судових процесів сімейна медіація майже неможлива, а зазначений висновок психолога має рекомендаційний характер.

Надалі позивачем у березні 2019 року подана касаційна скарга, яка, відповідно до постанови касаційного цивільного суду від 23 червня 2020 року, в цій справі залишена без задоволення. Хоча правова позиція Верховного Суду в цій справі є [10]: «Батько, який проживає окремо від дитини, має право на особисте спілкування з нею, а мати не має права перешкоджати батьку спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не має негативного впливу на нормальний розвиток дитини. Разом із тим якщо між дитиною та батьком відсутній

психологічний зв'язок і дитина, враховуючи її вік та тривале проживання з матір'ю, повноцінно не сприймає його як батька, зустрічі батька з дитиною потрібно проводити в присутності матері».

Особливістю є те, що в цих справах на період судового процесу зазвичай не усуваються перешкоди в спілкуванні з дитиною, а навпаки, створюються нові та дитина вже негативно реагує на батька чи матір, що проживає окремо від дитини. Надалі під час судових засідань враховуються факти відсутності психоемоційного зв'язку дитини з батьком, хоча з огляду на доведені перешкоди в спілкуванні з дитиною та висновок психолога, відповідно, вказано, що дитина чекає на підтвердження свого рішення матір'ю, що зі свого боку свідчить про безумовний вплив на дитину з боку матері. Тому відсутність психоемоційного зв'язку дитини з батьком є наслідком створених перешкод матір'ю дитини впродовж тривалого часу. Болісним питанням для батька дитини є те, що наявність судових рішень ніяк не вплинуло на сторону, що проживає з дитиною, та розуміючи безкарність щодо своїх дій і незважаючи на судові процеси, сторона, яка проживає з дитиною, продовжує чинити перешкоди й обриває психоемоційний зв'язок дитини з одним з батьків, що проживає разом з дитиною. Так, час спілкування з дитиною та її виховання не повернути внаслідок створених перешкод, але, відповідно до частини 5 статті 159 СКУ, особа, яка ухиляється від виконання рішення суду, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому з батьків, хто проживає окремо від дитини.

Наявність перешкод у спілкуванні з дитиною, особливо впродовж тривалого періоду часу, зумовлює розірвання психоемоційного зв'язку між дитиною та батьком чи матір'ю, які проживають окремо від дитини. Наприклад, у деяких судових рішеннях вказано зобов'язати усунути перешкоди. Натомість невиконання рішення суду є окремим предметом позову щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

Додатковою проблемою в цих справах є негативний вплив повномасштабної війни на роботу органів опіки та піклування. Останні здебільшого не мають досвіду роботи з дітьми та батьками, які перебувають за кордоном. Перебування сімей поза межами України органи опіки трактують як об'єктивну неможливість підготувати письмовий висновок щодо розв'язання спору в порядку, встановленому статтею 19 СКУ. У зв'язку з цим суди все частіше змушені розглядати справи за його відсутності [11].

Як вказано в юридичній літературі, захист прав та інтересів учасників сімейних відносин – це фактичні та юридичні дії учасника сімейних правовідносин, спрямовані на захист своїх прав та інтересів або на захист прав та інтересів інших осіб, здійснені на підставі закону з дотриманням вимог допустимості, розумності й справедливості, спрямовані з вимогою до зобов'язаної особи; а також діяльність судових, адміністративних та інших уповноважених законом органів, посадових осіб, які, відповідно до закону, уповноважені вирішувати сімейні спори чи здійснювати іншу діяльність, спрямовану на попередження й припинення порушень прав учасників сімейних відносин, усунення перешкод у здійсненні суб'єктивних сімейних прав; відновлення порушених сімейних прав особи, яка звернулася за захистом [12]. Так, відповідно до статті 4 Цивільно процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів [13]. Згідно із статтею 252 ЦПК України не допускається зупинення провадження у справі про стягнення аліментів з підстави наявності спору про батьківство (материнство), визначення місця проживання дитини, про участь одного з батьків або родичів у вихованні дитини, спілкуванні з дитиною.

І. С. Тімуш, О. М. Братіца в статті «Захист особистих немайнових прав батьків як учасників сімейних правовідносин» слушно зазначають, що захист особистих немайнових прав і законних інтересів учасників сімейних правовідносин та судові рішення вирішують юридичну ситуацію, але не завжди припиняють особистісний конфлікт [14].

Висновки. Розглянувши ряд проблем, постає питання ефективності захисту прав та інтересів одного з батьків, що проживає окремо від дитини на період судових спорів. Зауважимо, що на період розгляду судом справ у сімейних спорах сторона – батько чи матір, які окремо проживають

від дитини, не можуть виконувати свої обов'язки щодо виховання дитини внаслідок перешкод з іншою стороною (матір або батько, що проживають з дитиною) стосовно спілкування з дитиною.

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що в спорах щодо участі у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї, присутня певна проблематика, зокрема розірвання психоемоційного зв'язку дитини з батьком чи матір'ю, що проживає окремо від дитини. Перешкоди, створені одним з батьків, що проживає з дитиною, безпосередньо впливають на саме відношення дитини до іншої сторони, судових процес і наявність судового рішення майже не усувають ці перешкоди, коли сторони перебувають у конфлікті, хоча, як передбачено законодавством, мають рівні права та обов'язки щодо дитини.

Відповідно, батько чи мати дитини, що проживають окремо, враховуючи норму статті 16 Цивільного кодексу України, звертаються до суду за захистом свого особистого немайнового права й інтересу щодо відновлення своїх прав та інтересів у вихованні й спілкуванні з дитиною [15].

Також особливістю сьогодення, що безпосередньо впливає на сімейні правовідносини, є чинник, коли батько / мати, що проживаються окремо, перебувають або за кордоном, або в районах бойових дій, що зводить до мінімуму участь у вихованні дитини за рахунок відстані та, відповідно, можливості відвідування й фізичних побачень. Єдине, що може мати внаслідок обставин один із батьків, що проживає окремо, це спілкування засобами телефонного зв'язку або за допомогою відповідних месенджерів. Тому інший з батьків має безпосередній вплив і зазначене спілкування, особливо якщо дитина має дошкільний вік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Добірка «Ключові висновки Верховного Суду в сімейних справах за 2023 рік» / Вища школа адвокатури. URL : <https://www.hsa.org.ua/blog/kliucovi-visnovki-verhovnogo-sudu-u-simeinix-spravax-za-2023-rik>
2. Огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо вирішення спорів про участь у вихованні дитини / Верховний Суд. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_KCS_vuh_dutunu.pdf
3. Сімейний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21–22. Ст. 135. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Про охорону дитинства : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 30. Ст. 142. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
5. Актуальні проблеми сімейного права : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента НАПрН України Жилінкової Ірини Володимирівни. Харків : Право, 2024. С. 55. URL : https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/wp-content/uploads/2024/06/aktualni_problemy_simejnogo_prava_mater_konf_zhylinkovoyi_i_v_12.pdf
6. Постанова Касаційного цивільного суду від 22.01.2022 у справі № 663/724/19. URL : <https://lpd.court.gov.ua/adjudication/8153>
7. База правових позицій / Верховний Суд. URL : <https://lpd.court.gov.ua/home/search/7075>
8. Судове рішення у справі Деснянського районного суду міста Києва у справі № 754/9026/16-ц / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78141466>
9. Постанова Київського апеляційного суду у справі № 754/9026/16-ц / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79834620>
10. База правових позицій / Верховний Суд. URL : <https://lpd.court.gov.ua/home/search/1494>
11. Корнієнко М. Актуальна судова практика у сімейних справах. 2024. 15 жовтня / Ліга Закон. URL : https://jurliga.ligazakon.net/news/231191_aktualna-sudova-praktika-u-smeynikh-spravakh
12. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі : монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 499–500. URL : <https://ir.dpu.edu.ua/items/edbec995-a828-4048-a38d-d07fdff7a385/full>
13. Цивільно процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

14. Молодий вчений : науковий журнал. 2020. № 1 (77). Січень. URL : <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1035/996>
15. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

REFERENCES

1. Dobirka «Kliuchovi vysnovky Verkhovnoho Sudu Ukrainy v simeinykh spravakh za 2023 rik» / Vyshcha shkola advokatury. URL : <https://www.hsa.org.ua/blog/kliucovi-visnovki-verhovnogo-sudu-u-simeinix-spravax-za-2023-rik>
2. Ohliad sudovoi praktyky Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu shchodo vyrishennia sporiv pro uchast u vykhovanni dytyny / Verkhovnyi Sud. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_KCS_vuh_dutunu.pdf
3. Simeinyi kodeks Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2002. № 21–22. St. 135. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Pro okhoronu dytynstva : Zakon Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2001. № 30. St. 142. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
5. Aktualni problemy simeinoho prava : materialy I Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii, prysviachenoï pamiaty doktora yurydychnykh nauk, profesora, chlena-korespondenta NAprN Ukrainy Zhylinkovoi Iryny Volodymyrivny. Kharkiv : Pravo, 2024. S. 55. URL : https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/wp-content/uploads/2024/06/aktualni_problemy_simejnogo_prava_mater_konf_zhylinkovoyi_i_v_12.pdf
6. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 22.01.2022 u spravi № 663/724/19. URL : <https://lpd.court.gov.ua/adjudication/8153>
7. Baza pravovykh pozytsii / Verkhovnyi Sud. URL : <https://lpd.court.gov.ua/home/search/7075>
8. Sudove rishennia u spravi Desnianskoho raionnoho sudu mista Kyieva u spravi № 754/9026/16-ts / Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78141466>
9. Postanova Kyivskoho apeliatsiinoho sudu u spravi № 754/9026/16-ts / Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79834620>
10. Baza pravovykh pozytsii / Verkhovnyi Sud. URL : <https://lpd.court.gov.ua/home/search/1494>
11. Korniienko M. Aktualna sudova praktyka u simeinykh spravakh. 2024. 15.10 / Liha Zakon. URL : https://jurliga.ligazakon.net/news/231191_aktualna-sudova-praktika-u-smeynikh-spravakh
12. Pryvatno-pravovi zasady zakhystu prav liudyny u sotsialnii derzhavi : monohrafiia / za zah. red. I. V. Chekhovskoi. Irpin : Derzhavnyi podatkovyi universytet, 2023. S. 499–500. URL : <https://ir.dpu.edu.ua/items/edbec995-a828-4048-a38d-d07fdff7a385/full>
13. Tsyvilno protsesualnyi kodeks Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2004. № 40–41, 42. St. 492. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
14. Molodyi vchenyi : naukovyi zhurnal. 2020. № 1 (77). Sichen. URL : <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1035/996>
15. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2003. № 40–44. St. 356. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

V. I. Kostyuk. DEFINITION OF THE PROBLEM OF PROTECTING THE RIGHTS AND INTERESTS OF ONE OF THE PARENTS WHO LIVES SEPARATELY FROM THE CHILD

The article is devoted to a general study of problematic issues regarding the violation of the rights and interests of one of the parents living separately from the child. A superficial analysis of the legal regulation of family relations regarding cases on the elimination of obstacles in communication and upbringing of the child is carried out. The judicial practice and positions of the Supreme Court of Ukraine on problematic issues arising from litigation in cases regarding the participation in the upbringing of the child of the parent living separately from the child are indicated. Court decisions on the above cases, which last for years, do not end with a decision of the court of first instance in the presence of a conflict of the parties. Drawing attention to the time limits for considering these cases in the courts of first, appellate and cassation instances, the problem of the loss of the child's psycho-

emotional connection with one of the parents, and accordingly, the further reluctance to visit and communicate with one of the parents living separately from the child, is indicated. The presence of such a derivative consequence as a result of a dispute between the parties is another problem that requires consideration and research in order to determine the ways and means of ensuring preventive protection of the rights and interests of one of the parents during legal proceedings. In particular, a modern challenge in the regulation of family relations is the action of the legal regime of martial law, which in turn has a direct impact on both family relations and the legal process itself, in particular on the work of the court, especially during air raids and guardianship and trusteeship bodies. Taking into account the presence of modern factors and numerous judicial practice, the question of the effectiveness of judicial protection of the rights and interests of one of the parents living separately from the child arises. Analyzing the legal literature, the opinions of scientists on the existence of a violated right and its further protection, through certain actions, and the very problem, which is not always resolved by issuing court decisions, are indicated.

Keywords: *protection of rights and interests, family policy, family legal relations, obstacles, interests of parents, rights of parents.*